

NATIONALBIBLIOTEKSSTRATEGI 2006 - 2015

Behandlat vid samarbetsmötet 9.11.2005
Godkänd vid direktionmötet 17.11.2005

Strategiarbetets bakgrund och processbeskrivning

Under de närmaste åren kommer Nationalbibliotekets verksamhetsmiljö att påverkas av många betydande förändringar som har en inverkan på hela biblioteket. En av de mest betydande förändringarna är att bibliotekets klientel utvidgas. Beredningen av förändringen av 25§ universitetslagen definierar universitets- yrkeshögskole- och specialbiblioteken samt de allmänna biblioteken som tillhörande nationalbibliotekets kundkrets. Utvidgningen kräver att en servicekultur och ett ömsesidigt samarbete som överskrider sektorgränserna etableras. Förväntningarna riktar sig både till nationalbiblioteket i dess egenskap av serviceproducent och till biblioteksnätet som en av bibliotekets samarbetspartner.

Samtidigt med utvidgningen av kundkretsen skapas en servicehelhet för det digitala biblioteket. Ett betydande framsteg i implementeringen av det digitala biblioteket förväntas. Det digitala biblioteket består i sin helhet både av datainnehåll och program. Datainnehållen kan vara digitala men kunden kan även få tryckt material via det digitala biblioteket. Det digitala biblioteket erbjuder kunderna olika informationsresurser av hög kvalitet. Under strategiperioden betonas etablerandet av stora nationella digitala källmaterial och förstärker bibliotekets nationella digitaliseringscentral i St.Michel. Centralens roll som bibliotekens digitaliseringscentral och som koordinator för bibliotekens och minnesorganisationernas digitaliseringssamarbete förstärks.

De datatekniska och kunskapsmässiga utmaningarna är stora. Verksamhetsmiljöns förändringar skapar press på att även utveckla ledarskapet och ledningssystemet. Allt som allt finns det stora förväntningar på nationalbiblioteket och utmaningar som både gäller bibliotekets samhällliga påverkan och utvecklandet av dess produkter.

På grund av dessa stora utmaningar har kundernas och våra partners deltagande i strategiprocessen varit viktig. En bred samling av representanter för bibliotekets kundkrets och intressegrupper har deltagit i processen. Bibliotekets styrelse har lett strategiarbetet, deltagit i arbetet och godkänt resultaten. För att underlätta strategiarbetet grundades en strategigrupp som bestod av representanter för bibliotekets kunder och intressegrupper samt styrelsen. Biblioteket, bibliotekets styrelse, bibliotekssektorerna, Helsingfors universitets biblioteks- och datatjänstkommitte utnämnde representanter till strategigruppen. Dessutom bearbetade bibliotekets interna förberedningsgrupp strategin vid behov.

Strategin för nationalbiblioteket är ledningens centrala arbetsredskap. Målet med strategin har varit att utveckla en gemensam vision på lång sikt och utstaka periodens centrala mål. Målen styr beslutsfattandet, förberedningen, ledarskapet, valen och utvecklingen.

Implementeringen av strategin har varit en central del av processen. Strategin och dess centrala funktioner har hela tiden behandlats tillsammans med personalen. Dessutom har teamledarna deltagit i arbetet. Som ett led i implementeringen av nationalbiblioteksstrategin skapas resultatkort för de centrala funktionerna i enlighet med huvudstrategin. För att det strategiska ledningssystemet skall kunna fungera är det viktigt att även styrnings- och stödstrategin uppdateras i enlighet med den nya strategin.

För att strategin skall kunna ha en styrande effekt kommer man att särskilt rikta uppmärksamhet på uppföljningen av strategin samt på en årlig kontroll av strategin.

I strategiarbetet har man använt Balance Score Card- metoden (BSC) som är populär inom den offentliga sektorn. Haus-utvecklingscentrets seniorkonsult har lett strategiprocessen.

Analys av verksamhetsmiljön och det nuvarande tillståndet

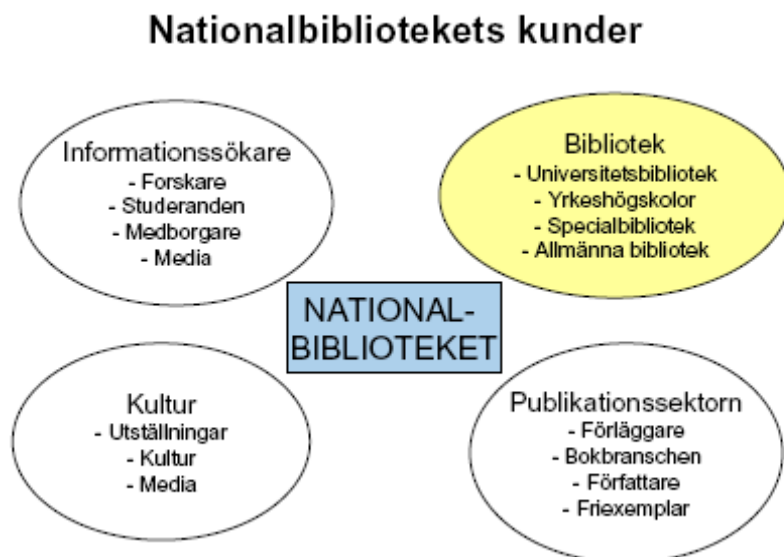
Samtidigt som bibliotekets kundkrets utvidgas erbjuder det nya digitala bibliotekets program och material nya tjänster för kunderna. Styrningen av utvecklingen är en stor utmaning. På grund av att kundkretsen utvidgas var definitionen av kund- och intressegrupper viktig vid utvecklingen av grundvalen för strategin.

Nationalbibliotekets kunder och intressegrupper

Biblioteket har kundgrupper som klart skiljer sig från varandra. Vid utvecklingen av tjänsterna och deras kvalitet är det viktigt att känna till de olika kundgruppernas behov. Det bör uppmärksammas att det även inom en kundgrupp finns olika slags kunder och behov. T.ex. en forskare och en student inom samma universitet kan ha behov som helt skiljer sig åt.

Nationalbibliotekets roll som biblioteksnätverkets gemensamma serviceenhet förstärks under år 2006. Efter förändringen betjänar biblioteket vid sidan om universitetsbiblioteken även yrkeshögskolor och specialbibliotek samt allmänna bibliotek. Biblioteksnätverket har definierat vilka tjänster som till en början omfattas av utvidgningen. I framtiden ökar serviceutbudet. Biblioteket prioriterar utvecklingen av servicen för bibliotek och utvärderingen av dess relevans särskilt i början av strategiperioden. Biblioteket strävar efter att betydligt öka kvaliteten på de lokala tjänsterna och på digitaliseringstjänsterna.

Bild 1. Nationalbibliotekets kundkrets utvidgas i början av strategiperioden till att gälla hela det offentliga biblioteksnätverket. Biblioteket prioriterar utvecklingen av centraliserade tjänster för biblioteksnätverket.

Informationssökare

- För informationssökarna är biblioteket en akademisk och kulturhistorisk miljö som förutom tjänster erbjuder inspiration och upplevelser. Inom de humanistiska och statsvetenskapliga ämnena behövs vid sidan om det tryckta materialet även nationella digitala källor och interaktiva tjänster. Biblioteket står nationellt för de viktigaste tjänsterna inom dessa områden.

Biblioteken

- Biblioteket erbjuder centraliserade tjänster åt universitetsbibliotek, yrkeshögskolor, specialbibliotek och allmänna bibliotek. Utvecklingen av dessa tjänster är centralt i nationalbibliotekets verksamhet. Bibliotekets tjänster utvidgas under strategiperioden och deras betydelse som en garanti på att informationsbehovet i samhället tillfredsställs ökar. Biblioteken har även andra kunder, som t.ex. företagsbiblioteken.

Publikationssektorn

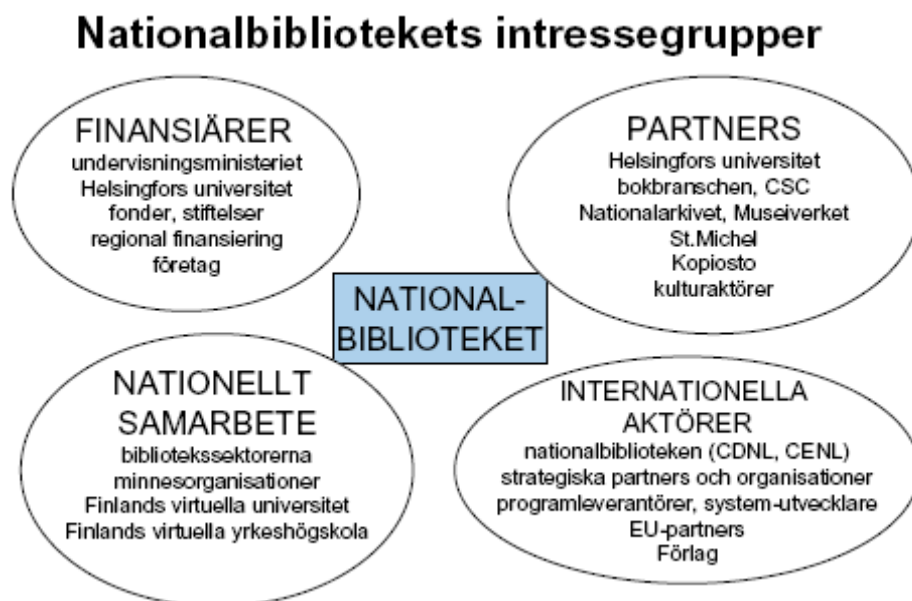
- Tjänsterna som riktar sig till publikationssektorn präglas under strategiperioden av lagen om friexemplar och av lagen om upphovsrätt och av standardförändringar i publikationernas identifikationer. Publikationssektorns kundkrets består av författare, förlag och utgivare, övriga aktörer inom bokbranschen samt av de som överlåter friexemplar.

Kultur

- En av bibliotekets viktigaste uppgifter är att göra de nationella samlingarna kända för den stora publiken. För detta ändamål skapar biblioteket i samarbete med experter inom vetenskapssamfundet och andra kulturinstitutioner information och upplevelser i form av utställningar, konserter och olika evenemang. Under strategiperioden tävlar biblioteket som en nationell kulturinstitution om ny publik .

Bibliotekets intressegrupper har en central roll i förverkligandet av bibliotekets framgång. På grund av förändringarna i bibliotekets ställning accentueras samarbetet med de viktigaste finansiärerna och biblioteksnätverket under strategiperioden. Med samarbetsparterna kan tjänsterna och processerna utvecklas. Det internationella samarbetets roll är stort särskilt beträffande utvecklingen av datasystem.

Bild 2. Biblioteket säkerställer sin framgången genom samarbete med de centrala intressegrupperna

Finansiärer

- Bibliotekets basfinansiering består av den finansiering som undervisningsministeriet har anslagit för nationella ändamål samt av finansiering från Helsingfors universitet. Omfattande projekt finansieras med medel från olika källor. Yttre finansiärer är bl.a. fonder och stiftelser, EU-program samt finansiering bunden till regioner.

Partners

- Som ett medel att utveckla servicen används verksamhet som baserar sig på samarbete med partners. Biblioteket utvecklar det strategiska samarbetet med partners och med nationella och internationella aktörer. Helsingfors universitet, bokbranschen, CSC – centralen för vetenskaplig datateknik samt minnesorganisationerna, Kopioisto, St. Michel och olika kulturaktörer.

Nationellt samarbete

- Biblioteket har ett nära samarbete med olika bibliotekssektorer (universitetsbibliotek, allmänna bibliotek, yrkeshögskolebibliotek och specialbibliotek) och med minnesorganisationerna. Då kundkretsen och uppgifterna utvidgas förstärks samarbetet med biblioteks nätverket. Målet är ett interaktivt verksamhetssätt som skapar mervärde för biblioteks nätverket, nationalbiblioteket och samhället.

Internationell samarbete

- Biblioteket tillhör nätverken för de europeiska nationalbiblioteken (CENL) och för världens nationalbibliotek (CDNL). Biblioteket är aktivt inom standardiseringsarbetet i biblioteksbranschen och arbetar för att utveckla standardiseringen i internationella organisationer, standardiseringsorganisationer och i arbetsgrupper. Programleverantörerna

och systemutvecklare är betydande samarbetspartners. På grund av brytningskedet i förlagsbranschen är de internationella förlagen och biblioteken betydelsefulla samarbetspartners. Biblioteket deltar aktivt i digitaliseringen av det Europeiska kulturarvet samt i minnesorganisationernas internationella arbete.

Centrala förändringar i verksamhetsmiljön

- Nationalbibliotekets verksamhetsmiljö förändras väsentligt under strategiperioden. Bibliotekets roll som leverantör av nationellt centraliserade tjänster förstärks i informationssamhället. Å andra sidan accentueras konkurrensen i serviceutbudet. Globaliseringen och de nya aktörerna på informationsmarknaden samt internets växande roll påverkar bibliotekets beslut. De stora förändringarna i verksamhetsmiljön som beror på uppgifternas och tjänsternas utveckling kräver att finansieringen måste öka under strategiperioden.

Ledning av informationsförsörjningen

- Tryggheten av informationstillgängligheten i informationssamhället förutsätter en ledning av informationsförsörjningen som överskrider ministeriegränserna. Erbjudandet av relevant information åt olika användargrupper och bevarandet av det nationella informationsmaterialet för kommande generationer är informationssamhällets stora utmaningar. Utvecklingen av den nationella informationens infrastruktur bör även beaktas i projekt som strävar att utveckla vetenskapens infrastruktur.
- Det nationella biblioteksnätverket utvecklas enligt en internationell verksamhetsmodell med nätverk och interaktivitet vilket stödjer utvecklingen av informationssamhällets tjänster.
- Ledningen av informationsförsörjningen påverkar serviceutbudet organiseringsmöjligheter och utvecklingen av en konkurrenskraftig teknologi i biblioteksnätverket och i samhället överlag.

Informationshantering – och användning

- Produktionen och distributionen av information har avsevärt underlättats av den teknologiska utvecklingen. Det digitala materialet kan lätt nås av olika användare via nätet. Det är ändå svårt att ur det stora utbudet urskilja material av hög kvalitet.
- För att ha framgång på informationsmarknaden bör nationalbiblioteket göra adekvata strategiska val och bygga ett strategiskt samarbete med sina partners så att användarna lätt kan nå material av hög kvalitet.

Konkurrens

- De tekniska och ekonomiska kraven på effektivitet och konkurrensen ökar inom bibliotekens verksamhetsområde. Biblioteken jämför utbudet av olika tjänster och väljer det lämpligaste alternativet. Nationalbiblioteket bör kunna erbjuda konkurrenskraftig service och teknologi åt sina kunder. Nationalbiblioteket jämför och konkurrensutsätter teknologi- och servicelösningar och förutser behovet av nya tjänster.

Internationalism

- Nationalbibliotekets verksamhetsmiljö är internationellt. Nationalbiblioteket utvidgar och fördjupar målmedvetet det internationella samarbetet för att uppnå betydande strategiska fördelar.
- Nationalbiblioteket strävar även efter att öka kunskapen om Finlands biblioteksnätverk och informera om nätverkets resultat i det internationella samarbetet.

Ledningen, verksamhetssätten och den externa kommunikationen måste kunna svara på förändringarna i verksamhetsmiljön. Förväntningar ställs på bibliotekets transparens, resultat och resultat.

Strategisk ledning

- Förändringarna i bibliotekets nationella roll och en framgångsrik skötsel av de nya uppgifterna förutsätter strategiska val. Inom synhåll är även helt nya uppgifter som återspeglas på all verksamhet i biblioteket. Konglomeratet måste göra val som påverkar de ekonomiska besluten och personalallokeringen.

Organisationens flexibilitet

- De nationella nätverkstjänsternas betydelse och värnandet om finansieringen accentueras i framtiden. Organisationens verksamhetssätt bör svara på förändringar i verksamhetsmiljön samt på kundernas och finansiärernas förväntningar.

Extern kommunikation

- Kommunikationen beaktar olika kundgrupper och att kunderna får tidsenlig och fokuserad information. En interaktiv kommunikation utvecklas för biblioteksnätverket.

Nationalbibliotekets verksamhetsidé, värden, vision och strategiska mål

Förändringarna i nationalbibliotekets verksamhetsmiljö är betydande både nationellt och internationellt. Biblioteket svarar på förändringsutmaningarna i verksamhetsmiljön med sin strategi och förutser samtidigt framtida förändringar.

Verksamhetsidé och mission

Nationalbiblioteket tryggar den samhälleliga tillgängligheten till det publicerade nationella kulturarvet.
Nationalbiblioteket förmedlar och producerar informationsinnehåll för samhället samt utvecklar tjänster i samarbete med biblioteksnätverket och andra aktörer i informationssamhället.

Nationalbibliotekets värden

Bibliotekets värdebas är en central förutsättning för utvecklingen av bibliotekets enhetlighet och verksamhetssätt. Värdena styr verksamheten i förhållande till kunder och intressegrupper samt internt.

Bild 3. Nationalbibliotekets värden och verksamhetsprinciper

Vårt kulturarv är alltid närvarande

- Vi informerar aktivt om kulturarvet, vi upprätthåller det nationella materialet för samtida bruk och flyttar det till framtiden.

Vi arbetar tillsammans

- Vi utvecklar tjänsterna i samarbete med kunderna så att vi kan svara på deras behov. Vi arbetar tillsammans och förenar olika slag av sakkunskap för att förverkliga tjänster av hög kvalitet.

Vi handlar öppet och pålitligt

- Vi kontrollerar att våra löften om tjänster förverkligas. Vi handlar transparent och informerar aktivt om vår verksamhet.

Vi är yrkeskunniga och vi utvecklas

- Vi svara på kundernas behov med professionalism och kvalitet, Vi söker fräscha och hållbara lösningar. Vi stödjer och belönar professionell utveckling.

Nationalbibliotekets vision

Nationalbibliotekets – Nationens väg till kunskap

Nationalbibliotekets strategiska mål

Visionen på lång sikt betyder år 2015:

- **Nationalmaterialets tillgänglighet och uppbevaring har tryggt nationens minne och medborgarnas rätt till information.**
 - I början av strategiperioden skapar biblioteket en politik för det publicerade materialet och börjar förverkligandet av den.
 - Tryggandet av nationens minne förutsätter aktivt utvecklingsarbete och arbetsfördelning med minnesorganisationerna och långtidsfinansiering.
- **Den infrastruktur för information som består av tjänsterna och informationsinnehållet är med avseende på samhället effektiv och lönsam. Informationens infrastruktur är en central del av den nationella vetenskapens infrastruktur och har en betydande och mätbar inverkan på vetenskapssamfundets resultat.**
 - Med den nationella infrastrukturen för information avses bibliotekens tryckta och elektroniska material samt det digitala bibliotekets program.

- Nationalbiblioteket ansvarar för den nationella informationens infrastruktur och utvecklar den i samarbete med biblioteksnätverket och sina samarbetspartners. Utvecklingen av tjänster baserar sig på arbetsfördelning, kostnadsmedvetenhet och kunnande.
 - Den nationella vetenskapens infrastruktur täcker bl.a. forskningsapparat, den nationella högeffektskalkylen, telekommunikation, kunskapscenter och informationsinnehåll.
 - Informationens infrastruktur är ur europeiskt perspektiv exemplariskt och dess lösningar används i andra länder som exempel.
- **Biblioteksnätverket erbjuder snabbt och lätt information till vetenskapssamfundet och samhället.**
 - Den digitala bibliotekstjänsten erbjuder mångsidigt material och effektiva medel för att söka och använda dem.
 - Medborgarna har år 2015 ett brett utbud av nationella och internationella nätverkstjänster.
- **Biblioteksnätverket, minnesorganisationerna, vetenskapssamfundet och den offentliga sektorn drar nytta av nationalbibliotekets internationella samarbete.**
 - Nationalbiblioteket accentuerar sitt strategiska samarbete med internationella aktörer. Nationalbiblioteket gör strategiskt utvecklingsarbete med anslutning till programmiljön.
 - Nationalbiblioteket utvärderar med jämna mellanrum sina nyckelfunktioner med hjälp av internationella jämförande utvärderingar.

Kritiska framgångsfaktorer

Biblioteket garanterar att visionen och de strategiska målen förverkligas genom att förverkliga de kritiska framgångsfaktorerna och målsättningarna.

